



Konstnären Theresa Traore Dahlberg i sin ateljé på söder. "Allt man behöver är tejp", säger hon och kastar upp en rulle i luften. Foto: Anette Nantell

## KONST

# Theresa Traore Dahlberg: Jag blev tidigt medveten om att jag stack ut

PUBLICERAD 2021-04-17

Theresa Traore Dahlberg gör hyllad konst om något så oväntat som arbetets förändring i en global värld. Hon är uppvuxen i en öländsk by och i miljonstaden Ouagadougou. Nu har hon landat i Stockholm – men utifrån sin minimala ateljé fortsätter hon att undersöka världen. DN:s Lisa Boda och Anette Nantell har träffat henne.



Lisa Boda

Text



Anette Nantell

Foto



Läs senare



Tre veckor tog det att hänga utställningen på Kalmar konstmuseum. Theresa Traore Dahlbergs familj, maken och de två små barnen, fick följa med till staden där filmaren och konstnären tillbringade sina gymnasieår.



Theresa Traore Dahlberg är aktuell med soloutställningen "Växlingar" som visas på Kalmar konstmuseum. Foto: Anette Nantell

Klurigast att hänga var en 18 meter hög skulptur som fyller upp den spatiösa trapphallen. De består av plattor i koppar, genomborrade av hål som bryter solljuset i fantasieggande mönster som spelar över väggar och golv.

– Det finns en skiss och en tanke men det är något annat när det väl är klart. När jag först tittade upp var det nästan som att den tittade tillbaka: "Hej! Nu finns jag!" Och jag tänkte, lite som när man fött ett barn: "Jaha, var det du? Så klart det var!"



Theresa Traore Dahlberg Guldbaggenominerades för dokumentärfilmen "The ambassador's wife" (2018). Foto: Anette Nantell

Kopparplattorna är i själva verket kasserade mönsterkort. De producerades en gång för att få avancerad elektronik att fungera: mobiler, bröstströntgenapparater, till och med försvarsmateriel. Nu är den svenska fabriken som tillverkade dem nedlagd. Och när allt kommit på plats fick Theresa Traore Dahlberg lämna sin utställning i ett coronastängt museum och fara hem till Stockholm.

**När vi träffas** i hennes ateljé i Hornstull håller Kalmar

konstmuseum öppet

igen, försiktigt. Utställningens titel "Växlingar" är lite torr och det gillar jag, säger hon. Föremålen Theresa Traore Dahlberg fastnar för, som mönsterkort eller gamla kassetband – liksom människorna i hennes filmer – förenas av att de befinner sig i förändringsprocesser: ja, i ett slags växlingar.

– Förändring är nog ett ord som passar in på mycket av det jag gör. Jag är intresserad av skiftet av värde. Det förgängliga, hur något kan gå från värdefullt till värdelöst. Och att det kan gå så snabbt, oavsett om det är teknologiska eller personliga förändringar.

Rakt igenom allt hon gör finns frågan om hur arbete präglar människor och hur det förändrats i en global värld.

**Theresa Traore Dahlberg** är född 1983, växte upp på Öland och i Burkina Faso. I dag bor hon i Stockholm, rör sig mestadels mellan hemmet vid Zinkensdamm, förskolan och ateljén. Efter föräldraledigheten är hon också tillbaka i SVT-huset, som redaktör på K-special som producerar kulturdokumentärer.

– Det är berikande att kunna jobba med konstnärliga processer från ett annat håll. Det ger också en frihet i min egen konst, jag behöver inte ha ett säljfokus. Den kan förbli ett rum som kommer ur nyfikenhet eller inre behov.

De senaste åren har Theresa Traore Dahlberg uppmärksammats alltmer som konstnär. Fått fina recensioner för soloutställningar på alltifrån Färgfabriken i Stockholm till Nationalmuseet i Burkina Faso.

**Tidigare är det** framför allt som dokumentärfilmare hon gjort sig ett namn, senast med Guldbaggenominerade ”The ambassador’s wife”.

Redan hennes examensfilm från Dramatiska Institutet, ”Taxi syster” (2012), i vilken hon följer en kvinnlig taxichaufför i Dakar, plockades upp av filmfestivalen Cinemafrika och fick internationell spridning. Här i ateljén tittar taxisystemen Boury på oss med stolt blick från en av de inramade filmaffischerna som står lutade längs ena väggen.

På en annan affisch hänger tjejgänget från ”Ouaga girls”(2017) kring en nedmonterad bil: hon följde tonårstjejerna på en flickskola för bilmekaniker under fem år för dokumentären som blev en feministisk snackis i Frankrike och premiärvisades parallellt på Göteborgs filmfestival och FESPACO, Afrikas största filmfestival.

**Burkina Faso spelar** uppenbart en avgörande roll i Theresa Traore Dahlbergs liv och konst. För att förstå varför måste vi backa tillbaka till 1980-talet: Då förälskar sig en burkinsk ekonomistipendiat och en naturintresserad svenska under ett utbytesår i Washington. De bestämmer sig för att bo fyra år i respektive land; för att vara nära släkten, och för att barnen ska få lika mycket av båda kulturer.

## **Du har beskrivit dina föräldrar som ”allt är möjligt-föräldrar”?**

– Ja, de fokuserar aldrig på begränsningar. Jag minns att vi såg Prince på tv en gång när jag var liten och pappa sa: ”Ska vi inte bjuda hem honom på middag?” Det gick ju inte, men de bjöd in Lill Lindfors, för hon är på Öland på somrarna. Nästan varenda middag hade vi gäster vid bordet. Mina föräldrar har inte tänkt så mycket i hierarkier och nationella gränser.

**Så fort Theresa** var stor nog att flyga flyttade familjen, då med två barn, till Burkina Fasos huvudstad Ouagadougou. Landet är ett av världens fattigaste, med stora klassklyftor, och familjen Traore-Dahlberg bosatte sig i ett av mångmiljonstadens socioekonomiskt blandade områden.

– Det har varit en speciell grej med att växa upp på olika platser: jag har känt mig extremt privilegierad ända sedan jag var liten. Redan som tre eller fyraåring förstod jag, om jag till exempel fick en läsk, att inte alla kunde få det.

Barndomsminnena från Ouagadougou är ljusa.

– Jag gick på ett fransktalande dagis, och hade jättemycket kompisar i området. Det var olika sorters hem och människor, och alltid öppna dörrar. När det var fiskdamm, som på svenska kalas, kunde det vara kö runt hela kvarteret och alla barn fick komma.

– Min pappa har tolv syskon. Och så alla deras barn – bara det var många! Det var mycket fester och musik.

**Hennes pappa Richard Traore** har spelat en viktig roll för musiklivet i Burkina Faso. Under 90-talet startade han produktionsbolag och musikstudio, Seydoni Productions, med tillhörande kassetbandsfabrik. Som liten föreställde sig Theresa Traore Dahlberg fabriken som faderns första barn, ett syskon som krävde ständig uppmärksamhet.

Som vuxen har hon insett att faderns arbete innebar att burkinska musiker slapp ta omvägen via den tidigare kolonialmakten Frankrike.

Han startade en inhemsk produktion och lanserade hundratals artister som sjöng på det egna landets språk.



Hon berättar att rapparen Smockey, en av Burkina Fasos mest kända artister, startade sin karriär genom pappans produktionsbolag.

Ett av verken "Glas and copper" har gått sönder under frakten från ateljén. "Det här var ett av mina finaste glas." Foto: Anette Nantell

– Många år senare var Smockey en av de drivande i protesterna mot president Blaise Compaoré som satt på makten i 27 år. Det säger något om vilken kraft som finns i kulturen.

Efter att kassetbanden spelat ut sin roll lades fabriken ned 2005. Men nu har delar av den återuppstått på Kalmar konstmuseum. Dels kan besökarna lyssna på originalinspelningar, dels se en film som visar hur Theresa Traore Dahlberg 2019 ställde ut maskinerna från kassetfabriken på Nationalmuseet i Ouagadougou. Tusentals burkinier kom för att ta del av landets musikhistoria, alltifrån skolklasser till regeringsmedlemmar.

– Pappa hade själv aldrig ställt ut kassetfabriken som konst, han är för blygsam. För mig blev det ett sätt att lyfta fram ett kollektivt minne, att inte förminska vad han och hans medarbetare faktiskt skapat.

**Livet på Öland då?** Visst blev det en flytt ungefär vart fjärde år. Föräldrarna bytte jobb, och familjen växte med två söner till. Theresa Traore Dahlberg talar varmt om bröderna, de fyra syskonen står varandra nära. Under Sverigeåren bodde familjen i lilla Skogsby på södra Öland. En folkhögskola låg mittemot huset. I övrigt fanns en bensinmack och en pizzeria.

– I Skogsby kände vi alla och jag kunde gå ensam till lekis när jag var fem. Vi hade nära till Mittlandsskogen och till Alvaret. Min mamma är agronom och hennes släkt hade en gård utanför Kalmar. Det var mycket djur och natur de åren. Jag älskade det livet också.

– Många tänker att det måste varit så olika, att växa upp i två så olika länder. Men i en film jag gjorde för länge sedan filmade jag Alvaret på Öland och savannen i Burkina och korsklippte bilderna. Det gick inte att se någon skillnad! Den största skillnaden har varit mellan att vistas på landsbygden eller i en stor huvudstad.

**Vissa barn växer av att byta miljö medan andra hämmas. Hur var det för dig?**

– För mig funkade det jättebra, men inte för alla syskonen.



**Hon tystnar.** Tänker ett varv till. Var det verkligen så bra? Jo, säger hon, i lilla Skogsby, men under högstadiet i Mörbylånga, dit elever bussades från fler orter, förändrades något.

Theresa Traore lägger ut mönsterkorten i koppar på golvet i sin ateljé på Södermalm. Foto: Anette Nantell

– Jag blev väldigt medveten om att jag stack ut. Det finns ett ord nu, minoritetsstress, som är intressant. Då var vi den enda afrikanska familjen på södra Öland, såvitt jag kände till. Och med det kom en stark... anspänning.

### **På vilket sätt?**

– En känsla av en förväntan utifrån min hudfärg. Som man känner alltifrån när man kliver på bussen eller går in i affären till hur man förväntas vara i olika situationer. Och det blir extra jobbigt i en ålder då man söker sin identitet.

### **Hur hanterade du det?**

Hon tittar ut genom fönstren mot den majestätiska Högalidskyrkan mittemot, men ser nog högstadiets skolkorridorer i sitt inre.

– Jag hanterade det väl genom att inte ta så mycket plats. Jag kände att det var viktigt att hålla låg profil, komma i tid, att ta ut soporna på tisdagar.

### **Soporna?**

– Ja, för annars såg det ut som att vi inte skötte oss och då skulle kanske folks förväntningar om ett negativt beteende infrias. Vi har pratat om det i familjen nu, men då pratade vi aldrig om rasism, det var mer ”de är bara avundsjuka, visa vad du kan i stället”. Men det samtalet fanns inte heller på samma sätt i samhället på den tiden.

**Hon är mån** om att fler ska känna att de har en självklar plats i konstvärlden. I Stockholm har Theresa Traore Dahlberg funnit, och själv bidragit till, att skapa sammanhang med andra afrosvenska konstnärer. Och hennes filmer har sprungit ur en vilja att visa upp västafrikanskt vardagsliv, inte ytterligare spä på en ensidig bild av en region präglad av krig och katastrofer.





"I New York träffade jag var människor som inte var så snabba på att säga att det är omöjligt." Foto: Anette Nantell



"Att våga uttrycka sig handlar om att få ut något: att våga vara banal, eller pretentiös", säger Theresa Traore Dahlberg. Foto: Anette Nantell

## **Många kulturskapare utforskar och uppvärderar mellanförskapet nu.**

– Ja, och det är jätteintressant – men inte huvudfokus i min konst. Men jag är involverad i filmfestivalen Cinemafrika och mentor för unga konstnärer. Och jag var med och startade Ouff, en konstnärsgrupp för rasifierade, när jag gick på Kungliga konsthögskolan. Vi hade ett tryggt rum där vi kunde dela våra erfarenheter av orättvisor. Men vi hade också väldigt roligt när vi gjorde enorma ljusinstallationer och skulpturvärldar tillsammans.

Vårt motto blev ”let’s make art fun again!”

Samtidigt har det krävts mod för att våga testa ett yrke utan ekonomisk trygghet. Sedan Theresa Traore Dahlberg fyllde 18 har hon inte fått en krona hemifrån.

– Det finns andra som behövt hjälp så mycket mer. Jag har alltid bidragit med det jag kan, även när jag pluggat. Nu har jag en kusin som är sjuk och behöver cellgifter. Det känns självklart att hjälpas åt.

Att studera ekonomi verkade därför vara ett vettigt kliv in i vuxenlivet.

– Jag tänkte att det skulle vara bra, men sedan mårde jag så dåligt att jag hoppade av. Jag är inte intresserad av att se pengar växa – jag är intresserad av att se idéer växa.

**Hon drog i stället** till New York 2002. Där fann hon ett liv bland andra unga sökare som tog ströjobb, pluggade eller sökte sig fram inom musiken, artisten Mapei bland andra.

– Det var människor som vågat ta det där steget. Som inte var så snabba på att säga att det är omöjligt. Vi tillbringade mycket tid på taket med utsikt över ”skylinen” och kände att vi fick drömma.

### **Vad drömde du om?**

– Att göra film, fota – att uttrycka mig. Att våga det. Så började jag assistera olika regissörer och fick inblick i filmvärlden.

Vännerna delade på två lägenheter högst upp i ett hus i Bushwick. Det var så kallade ”railroad apartments”, vilket innebar att alla fick gå igenom allas rum för att nå sitt eget. Ju längre man bodde kvar desto närmare kom man ett av de åtråvärda rummen med fönster.

– Tiden i New York var intensiv – livet ”hände” mig. Jag kunde börja dagen med en existentiell kris på taket för att sedan hamna på en utställning i konstnären Sophie Calles hotellrum eller på fest hos Mariah Carey. Någon kände någon, saker bara hände, helt oförutsägbart.

**Efter sex år** i New York hade hon inte bara fått ett rum med fönster, utan sparpengar och självförtroende nog för att studera experimentell 16 mm-film på The New School. Filmerna därifrån blev inträdesbiljetten till Dramatiska Institutet.

### **Hur hänger det ihop att komma från en ”allt är möjligt-familj” och samtidigt känna stor rädsla för att ta plats konstnärligt?**

– Det är väl olika saker? Att våga uttrycka sig handlar om att få ut något: att våga vara banal, eller pretentiös. Förut hade jag en föreställning om att saker måste vara helt klara för att få visas upp. Men jag har insett att i konsten finns även en helt annan livsåskådning, en som jag föredrar. Man kan ställa frågor, ändra sig, inbjuda till samtal.



Samtal, ja: Hennes nya film "Microcement" som visas på Kalmar konstmuseum tar upp nedmonteringen av Cementafabriken i Degerhamn på södra Öland – ett hett samtalsämne bland besvikna ölänningar. Och som tematiskt hänger ihop med mönsterkorten och kassettbandsfabriken; med hennes frågeställningar om teknikkraften, globalisering och arbetets betydelse.

Filmaffischen till "Ouaga girls" (2017). Dokumentären premiärvisades parallellt på Göteborgs filmfestival och FESPACO, Afrikas största filmfestival. Foto: Anette Nantell

**Bakgrunden är att** ett sjuttioal personer blev uppsagda då tillverkningsflyttades till Gotland 2019. Sju personer fick stanna för att tillverka mikrocement. Filmen är en lågmäld, bildmässigt poetisk skildring av hur de som blivit kvar kämpar för att hålla humöret uppe i det ödsliga industrilandskapet.

– Men det är inte en film om industridöden, säger Theresa Traore Dahlberg.

Det är ett av de tillfällen då en lite skarp beslutsamhet skymtar fram under hennes vänliga, och liksom värdiga framtoning (som möjligen förstärks av att hon är så reslig, mina fötter dinglar i luften från hennes kontorsstol).

**Det Theresa Traore Dahlberg ville** lyfta fram var fabriksarbetarnas kärlek till platsen, deras yrkesstolthet och hopp om att produktionen ska återupptas. Frågan är vad det är värt i en marknadsanpassad värld där pengar finns att tjäna på omlokalisering till billigare breddgrader.

– Det märkliga var att samtidigt som jag höll på med filmen berättade mamma att samma ägare öppnat en ny cementfabrik i Burkina Faso, just i Ouagadougou.

**Vilket sammanträffande! Vad tänkte du när du fick höra det?**

– På ett sätt förvånar det mig inte alls. Jag tänker att det bara visar att vi måste lyfta blicken: se vilka det är som sitter på makt, vilka vi ger makten. Och vad det finns för möjliga framtider.



**Var ser då** denna kosmopolit sig själv i framtiden? Någon flytt är inte aktuell, i alla fall inte inom överskådlig tid. Utöver sina två barn har hon dessutom två bonusbarn.

Foto: Anette Nantell

– Med fyra barn mellan ett och femton har man aldrig tråkigt. Jag har alltid rest så mycket, även som vuxen, tänkt ”här kan jag bo! Och här!” Men sedan jag bildade familj har jag rotat mig.

## Känner du dig aldrig instängd i Stockholm?

– Nej nej nej. Eftersom min man hade barn när vi träffades vet jag hur fort de växer upp. Nu vill jag ta reda på vilka de är: vad vill de? Sådana frågor fanns det inte så mycket plats för när jag växte upp. Jag är tacksam för allt jag fick vara med om, men jag vill se till att även följa med på barnens vardagliga äventyr.

### Theresa Traore Dahlberg

**Född:** 1983 i Värnamo, uppväxt på Öland och i Ouagadougou.

**Bor:** I dag i Stockholm.

**Familj:** Maken Christoffer Roth, musiker, två gemensamma barn och två bonusbarn. Stor släkt.

**Aktuell:** Solouställningen "Växlingar" som visas på Kalmar konstmuseum till 16 maj.

**Kommande:** Medverkar på en utställning på Etnografiska i höst med ett projekt om sin farmor, berättartraditioner och harar.

**Filmer i urval:** "Taxi syster" (2012), "Ouaga girls" (2017) och den Guldbaggenominerade "The ambassador's wife" (2018), som handlade om en fransk ambassadörshustrus luxuösa men instängda tillvaro.

**Utställningar i urval:** Institute Suédois, Paris (2020), Bonniers konsthall (2019), Färgfabriken (2019), Musée national du Burkina Faso (2019).

#### TEXT OCH FOTO



Lisa Boda

+ Följ



Anette Nantell

+ Följ



Skriv ut Rätta artikel

Publicerad: 2021-04-17, DN

<https://www.dn.se/kultur/theresa-traore-dahlberg-jag-blev-tidigt-medveten-om-att-jag-stack-ut/>